

ZIMNÍ ROMANTIKA

zasněženého Novoměstska

Pro běžkaře vysněné eldorádo představuje Nové Město na Moravě. Odtud se hlavně šlape do srdce Žďárských vrchů, kde větrnou střechu Českomoravské vrchoviny brázdí precizně upravené stopy.

TEXT A FOTO JAKUB HLOUŠEK, SHUTTERSTOCK (1)

Lyžaři tu křižují především prověřené terény kolem Třech Studní, Fryšavy, Studnice či Kadova. Avšak tam bývá dost přelidněno. Co třeba jít proti proudu a proběhnout se místy, kam se davy zatím nehrnou?

Pitoreskní periferie

Perfektní síť upravovaných stop se rovněž pyšní region, který se od Nového Města táhne zhruba na jihozápad, a kde panuje příjemné liduprázdno. Zároveň vůbec nevádí, jestli lyže nejsou váš šálek čaje. Tamní přitažlivé zajímavosti snadno obejdete také pěšky po svých. A dočkáte se překva-

pivých objevů. Jestliže rádi cestujete s dětmi, určitě si s sebou vezměte sáňky. Brána běžkařského ráje jihozápadního Novoměstska se otevírá na rovných pláních u silnice z Nového Města na Moravě do Žďáru nad Sázavou. Ještě dříve, než třeba nasadíte lyže, se krátce zastavte uprostřed uliček blízké pitoreskní periferie, s pepným názvem „Zasranec“. V mapách to spatříte černé na bílém. První vari-

anta původu tohoto neobvyklého názvu se spojuje s účinky vody ze zdejší studánky, nad kterou se tyčí malebná svatojánská kaplička. Druhá verze připomíná místní chudé tkalce.

Ti pokaždé utkanou látku svázali do rance a následně ji šli odevzdat faktorovi. Předtím se ovšem i s rancem stavili na skleničku v blízké hospodě. A traduje se, že když vstoupili do lokálu, tak hostinský namísto standardního pozdravu pokaždé bodře zvolal „zas ranec“! Tato legenda se dostala i do neoficiálního znaku místní části.

Odtud zbývá chvilka cesty na příjemnou zvlněnou plošinu vymezenou Novým Městem na Moravě, Slavkovicemi a Petrovicemi. Tady na bravurně vyfrézovaných okruzích ostřílení

Páteří Zastrance je ulice Jánská, kde spatříme neoficiální znak s rébusem, co zašifroval jeho pepné jméno.

běžkaři rozpálí rychlost na maximum a naplno si vychutnají dokonalou jízdu. Ale i totálním začátečníkům se okruhy zalíbí, neboť stopy vedou zcela nenáročným terénem. Žádné trápení příkrými kopci a zledovatělými koryty tu nehrozí.

Toulky po hradbě Žďárských vrchů

Propojené běžkařské trasy plynule pokračují dále na západ, kde se přiblíží k železniční zastávce v Radňovicích. I ona patří mezi východiska do stopy. V Novém Městě na Moravě se z útrobu vlaku vyhnou desítky natěšených běžkařů. Tady naopak mnohdy budete vystupovat úplně sami. Generace Husákových dětí možná tuto vísku dobře zná pod literárním jménem Radobylice. To proto, že v Radňovicích vyrůstal spisovatel J. V. Pleva a sem také situoval děj své knihy Malý Bobeš.

Severně od obce se prudce zvedá hradba centrální části Žďárských vrchů. Z ní vyčnívá známý Harusův kopec, kterému se ale neřekne jinak než Harusák. Na jeho svazích také najdete oblíbený skiareál s lanovkou a sjezdovkami. Předsunutou věž Harusáku tvoří vrchol Šibenice, jehož název zavání hodně temnou minulostí. A původně doopravdy sloužil k výkonu hrdelního práva. Nyní se na jeho vrchu rýsuje silueta skokanského můstku. To jasně potvrzuje skutečnost, že Novoměstsko je živé centrum všech klasických disciplín lyžování.

Ačkoli kapličku na Zásranci zdobí letopočet 1810, tato svatyně zde stála již dříve.

Lesy, vršky, louky, pole, meze i remízky. A opodál rozptýlené vísky i oka zamrzlých rybníků. Žďárské vrchy jsou mozaikou, která se neokouká.

Z úbočí Šibenice se vám naskytanou dechberoucí výhledy do Křižanovské vrchoviny i k Novému Městu. A koncert úchvatných panoramat pokračuje bez přerušení dál. Pod nejvyššími partiemi Harusáku se objeví tři prosté dřevěné kříže radňovické kalvárie. K ní z obce směřuje křížová cesta. Tady se mimořádně harmonicky propojila lidová spiritualita, soudobé výtvarné umění, tradiční motivy a příroda Českomoravské vysočiny. Všechny prvky citlivě splývají v jeden celek pevně vrostlý do přílehlé líbezné krajiny.

Nyní hrubé balvany jednotlivých zastavení křížové cesty zpola pohltit sním a posvátné obrázky vykukují z bílé peřiny. A ze špiček jejich kovových rámu odpařují úlomky ledu, které mají tvar kříže. Jak symbolické. Novoměstsko je doopravdy magický kraj. Okolo se po zasnežených lukách rozbíhají nazdařbůh do neznáma chaotické linie stop lesní zvěře, slídící po potravě, aby přežila krutou zimu. Duchovní náboj křížové cesty i nelitostné roční období tu ale doprovázejí také veselé radovánky. Na táhlém půlkilometrovém svahu podél křížové cesty se totiž parádně sáňkuje. Dokonale se tu vyřádí děti i babičky.

Rázovitá hospůdka s výjimečným unikátem

Kousek za křížovou cestou odbočuje běžkařská spojnice, která jihozápad Novoměstska provázala s jeho severem. Páteřní trasa se ale klikatí dolů do Veselíčka – nejzápadnějšího nástupního místa do zdejších udržovaných stop. Ty začínají bezprostředně vedle kolejí na místním nádraží. Pak pokračují do blízkosti Slavkovic, Jam a Hlinného. Také tady převládá těžký relax – rovinka, občas mírný kopec, poté krátký výstup a lehký

Okolo dávných polních cest často objevíte drobné památky, například tento vysoký, téměř dvousetletý kříž na úbočí vrchu Šibenice.

Informace o aktuální úpravě stop zjistíte na turistickém portálu Nového Města na Moravě.

sjezd. Jízda z Veselíčka ke Hlinnému znamená vrcholnou slast. Po zasnežených polích se to zběsile uhání bez ohledu na třesutý mráz, s větrem v zádech a jasným sluncem na obloze. Jen škoda, že sezona tu trvá podstatně

kratší dobu než v nejvyšších partiích Žďárských vrchů. Když ale nečekaně padne mlha a zaduje vánice, pohodový výlet se rychle umí proměnit na drsné dobrodružství, poněvadž tratě jižního Novoměstska postrádají průběžné

Po staré trati z Tišnova do Žďáru nad Sázavou se přes Nové Město na Moravě pomalu kodrcají ‚vlaky běžkováky‘

SANTINIHO VESELÍČKO

Veselíčko se současně pyšní pozoruhodnou minulostí. I tady zanechal svoji stopu nekorunovaný král architektury našeho baroka Jan Blažej Santini-Aichel, který na Žďársku velmi aktivně působil závěrem první čtvrtiny 18. století. Geniálního stavitele si sem tenkrát pozval opat žďárského kláštera Václav Vejmluva. Santini pak obohatil okolní krajinu mimořádně cennými architektonickými skvosty. Mezi nimi samozřejmě vynívá jedinečný poutní kostelík svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Ten zajistil Žďaru nad Sázavou důležitou pozici na prestižním Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

A Santini zároveň stál u zrodu Veselíčka. Nynější vesnici totiž předcházela velkostatek „Grangie svatého Václava“. Představuje typ hospodářského dvora, které vznikaly během kolonizace pustých území. Projekt výstavby grangie

navrhl a realizoval právě Santini. Půdorys dvora tvořila dvě písmena W, symbolizující monogram osvěceného opata Vejmluva. A také pojmenování statku nepřímo směřovalo k tomuto štedřerému žďárskému mecenáši. Po zániku

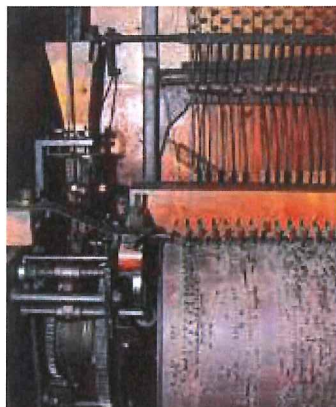
kláštera se dvůr rozdrobil na malé parcely a jednotlivé chalupy. Avšak mnohá místní stavení stále ještě v jádru ukrývají masivní kamenné zdivo, jež pochází z původního barokního komplexu.

značení. A to se pak lehce zbloudí. Ovšem za arktickou tvář bílé tmy a zamrzlých rybníků se pod ochranou bílé peřiny schovávají orchideje, které závěrem máje křiklavě zahřívají na rašelinných lukách nedaleké přírodní památky Šafranice.

Navzdory snadné dostupnosti trasy na jihovýchod od Veselíčka stále odolávají náporu široké veřejnosti. Brázdí je spíše místní znalci. S pozdním odpolednem se ale k Veselíčku stahují běžkaři z mnoha stran. To zrovna otevírá zdejší hospůdka, v níž zažijete cestu časem. Pohltí vás tu podmanivá atmosféra starých venkovských hostinců, o kterých jste se domnívali, že už dávno zmizely. Útulný interiér sálá teplem domova a evokuje éru naší prababiček. Uvítáte také, že ceny se tu pořád drží lidové hladiny. Svorně se tu scházejí starousedlíci, chalupáři, turisté i sportovci. Toto idylické místo ve Veselíčku se pyšní něčím, co jinde nenajdete. Za prosklenými dvířky masivní starožit-

né skříně se ukrývají robustní válce, soustava převodů i perkuse. Na svém původním místě se tu dochoval plně funkční orchestrion, naprostý unikát, který jinak spatříte nanejvýš v muzeu. Ten zdejší fascinuje návštěvníky všech kategorií. A když paní hostinská pro potěchu návštěvníků rozhybe

tajuplný mechanismus, lokálem se rozezná různá muzika, evokující dobu, kdy se na trůnu habsburského mocnářství čerstvě usadil císař František Josef I. A přestože vlaková zastávka leží přímo naproti hostinci, od příjemně sálajících kamen se vám vůbec nebude chtít odcházet.

Hostinec ve Veselíčku zvenčí připomíná obyčejnou chalupu. Orchestrion z období poloviny 19. století z něj však dělá příjemnou zastávku v každém ročním období.

Od Lurdské jeskyně na počátku křížové cesty až ke Kalvárii pod vrcholem Harusova kopce je to necelý kilometr

Křížová cesta u Radňovic ozdobila krajinu Žďárských vrchů v roce 2011